

Nr 169

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1956 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning i vad berättelsen avser de vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg samt farmaceutiska institutets lokalfråga.

(2:a avd.)

I sin den 15 december 1956 avgivna berättelse över verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning ha riksdagens revisorer till behandling upptagit dels under § 28 frågan om organisationsformen för de vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg, dels ock under § 29 farmaceutiska institutets lokalfråga.

De vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg

Av revisorernas under angivna rubrik lämnade redogörelse inhämtas bland annat följande.

De i Stockholm befintliga vetenskapliga högskolorna äro — ordnade efter tidpunkten för deras inrättande — följande åtta, nämligen karolinska medico-kirurgiska institutet (1810), veterinärhögskolan (1821), tekniska högskolan i Stockholm (1827), skogshögskolan (1828), farmaceutiska institutet (1837), Stockholms högskola (1877), tandläkarhögskolan i Stockholm (1898) samt handelshögskolan i Stockholm (1909). Tandläkarhögskolan grundades ursprungligen som ett tandläkarinstitut med viss anknytning till karolinska institutet och blev självständig högskola år 1947.

Under ecklesiastikdepartementet lyda karolinska institutet, tandläkarhögskolan, Stockholms högskola, farmaceutiska institutet och tekniska högskolan. Allenast de tre förstnämnda högskolorna stå under överinseende av kanslern för rikets universitet, medan de båda sistnämnda ha särskilda styrelser. I styrelsen för farmaceutiska institutet är universitetskanslern ordförande. Tekniska högskolans styrelse är gemensam med Chalmers tekniska högskola i Göteborg. I detta sammanhang må vidare nämnas att jämväl Stockholms högskola har en särskild styrelse, vars ledamöter utses av respektive Kungl. Maj:t, Stockholms stadsfullmäktige, vetenskapsakademien och högskolans lärarråd.

Av övriga högskolor lyda veterinärhögskolan och skogshögskolan under jordbruksdepartementet samt handelshögskolan under handelsdepartementet. Samtliga dessa högskolor ha särskilda styrelser.

Handelshögskolan är en enskild institution, vilken åtnjuter statsunderstöd, medan Stockholms högskola närmast kan betecknas som en statlig-kommunal institution. Övriga högskolor äro rent statliga.

År 1937 sammanträdde rektorerna vid högskolorna i Stockholm för att överlägga om en närmare samverkan dem emellan. Som ett resultat härav framlades den 4 april 1938 en promemoria rörande ifrågasatt sammanslutning av Stockholms högskolor till Stockholms universitet.

Genom de av senaste världskrig föränledda förhållandena kommo de i det föregående redovisade universitetsplanerna aldrig att upptagas till närmare övervägande. År 1944 sammanslöto sig emellertid rektorerna vid de ifrågavarande åtta högskolorna till *Stockholms högskolors rektorskonvent*, vars stadgar fastställdes av Kungl. Maj:t den 20 maj 1949. Rektorskonventet har enligt stadgarna att verka för ett rationellt samarbete högskolorna emellan och bevaka för dessa gemensamma intressen av olika art, vare sig det gäller att främja vetenskaplig forskning eller att lösa administrativa och ekonomiska spörsmål. Rektorskonventet tillkommer även att, i den mån högskolorna så finna lämpligt, representera dem gentemot in- och utlandet samt anordna de årliga promotions- och installationshögtidligheterna för ifrågavarande högskolor. Rektorskonventet väljer inom sig ordförande och vice ordförande samt tillsätter nödiga tjänstemän.

Efter framställning från rektorskonventet anmodade kanslern för rikets universitet genom skrivelse den 12 december 1952 rektorerna för de under kanslerns överinseende stående lärosätena i Stockholm samt rektor vid farmaceutiska institutet att i samråd med rektorerna vid övriga till rektorskonventet anslutna högskolor verkställa utredning angående förutställningarna och formerna för bildandet av ett Stockholms universitet.

I en den 30 juni 1953 dagtecknad skrivelse redovisades resultatet av den sålunda anbefallda utredningen.

Beträffande formerna för bildandet av ett Stockholms universitet anförde utredningsmännen, att det vid diskussioner inom rektorskonventet framkommit två olika förslag. Enligt det ena skulle universitetet till en början omfatta allenast de tre (fyra) under kanslerns överinseende ställda högskolorna. Sedan en sådan mindre universitetsbildning kommit till stånd och förhållandena stabiliserat sig, skulle de övriga högskolorna inbjudas att ansluta sig till universitetet. Enligt det andra förslaget skulle eftersträvas, att redan vid universitetsorganisationens tillblivelse så många högskolor som möjligt omfattades av densamma. Utredningsmännen förordade för sin del det sistnämnda förslaget och ansågo ett praktiskt tillvägagångssätt vara att, sedan förslag till grundstadgar för ett universitet i Stockholm utarbetats, Kungl. Maj:t till respektive högskolemyndigheter riktade en upp-

maning att ingå i en universitetsorganisation i Stockholm, vilken därefter skulle bildas i och med att Kungl. Maj:t fastställde grundstadgar för densamma.

Utredningsmännen erinrade vidare om att inom rektorskonventet vid flera tillfällen uttalats den uppfattningen, att det nuvarande konventets stadgeenliga organisation skulle tagas till utgångspunkt för bildandet av ett universitet i Stockholm. Enligt utredningsmännen vore det emellertid lämpligt, att i de nya grundstadgarna något närmare utformades riktlinjerna för en sammanslutning mellan högskolorna och dessas arbetsuppgifter. Härutinnan anförde utredningsmännen följande.

Grundstadgarna för ett universitet i Stockholm böra enligt vår uppfattning först innehålla en uppräknig av de vetenskapliga högskolor, av vilka universitetet skulle utgöra en sammanslutning. Särskilt bör framhållas, att de deltagande högskolorna bibehålla sin fulla självständighet i enlighet med för dem gällande stadgar. Vidare böra grundstadgarna innehålla en bestämmelse om universitetets uppgifter, nämligen att främja vetenskaplig forskning och undervisning vid de anslutna högskolorna, att befordra samarbetet dem emellan och bevaka olika frågor, vilka äro för dem gemensamma.

I stadgarna bör därjämte föreskrivas, att universitetets angelägenheter handhavas av dess rektorskonvent. Beträffande dettas sammansättning och verksamhet synas de för Stockholms högskolors rektorskonvent nu gällande, av Kungl. Maj:t den 20 maj 1949 fastställda stadgarna i princip böra följas. Rektorskonventet skulle följaktligen bestå av rektorerna vid de till universitetet anslutna högskolorna, varvid vid förfall för rektor den som i dennes ställe uppehåller rektorsämbetet inträder som ledamot av konventet. Rektorskonventet har att inom sig välja ordförande och vice ordförande, varvid en viss mandattid bör stadgas, förslagsvis tre år. Ordföranden — och vid förfall för honom vice ordföranden — har att företräda universitetet. Ehuru rektorskonventet i verkligheten torde komma att sammanträda oftare, synes det böra ha stadgeenlig skyldighet härtill minst två gånger i terminen. De nuvarande bestämmelserna om kallelse och beslutsmässighet böra vidare införas i grundstadgarna. Därest den föreslagna universitetsorganisationen icke skulle komma att omfatta samtliga de åtta vetenskapliga högskolorna i Stockholm, bör i stadgarna slutligen finnas en särskild bestämmelse beträffande sättet för samarbetet mellan universitetet och icke ansluten högskola. En praktisk organisationsform härutinnan synes oss vara att, därest rektorskonventet beträffande viss fråga finner sådant samarbete påkallat, konventet äger att med sig adjungera sådan högskolas rektor.

Utredningsmännen förutsatte slutligen att universitetets kansliorganisation skulle bli av mycket begränsad omfattning och att bestämmelser härom skulle inflyta i en särskild arbetsordning.

I skrivelse den 30 juni 1953 framförde rektor vid tekniska högskolan vissa erinringar mot det av utredningsmännen framlagda förslaget till universitetsorganisation.

Enligt rektors mening borde följande huvudalternativ utredas:

1. Stockholms högskola ombildas till Stockholms universitet;
2. Stockholms högskola, karolinska institutet och farmaceutiska institutet ombildas till Stockholms universitet, varvid får beaktas att vissa fakulteter måste ha ensambestämmanderätt betr. vissa donationer, i nobelärenden, i vissa befordringsärenden etc.;
3. Som tredje alternativ borde övervägas huruvida icke även tandläkarhögskolan i Stockholm borde ingå i universitetsbildningen. I samband därmed måste ställning även tagas till de två andra tandläkarhögskolornas ställning, om dessa skola ingå i universiteten i Lund och Göteborg eller om de tre tandläkarhögskolorna böra bilda en viss enhet för sig etc.;
4. Ävenså synes böra utredas vilka övriga fackhögskolor som borde ingå i universitetet, varvid veterinärhögskolan i första hand synes böra ifrågakomma, under det att skogshögskolan har en från övriga högskolor förhållandevis privat karaktär.

I sista hand borde övervägas tekniska högskolans ställning under samtidigt beaktande av frågan huruvida Chalmers tekniska högskola i Göteborg borde inlemmas i Göteborgs universitet och sålunda den genom överstyrelsen för de tekniska högskolorna existerande samordningen mellan dessa båda högskolor borde upphöra.

Slutligen framhölls att man icke kunde bilda ett universitet enbart genom att låta ett antal fullt självständiga högskolor sammansluta sig till ett universitet med ett rektorskonvent. Ett verkligt universitet måste ha *en* universitetsrektor, ett antal fakulteter och en funktionsduglig organisation. Veterligt funnes icke någon motsvarighet till den av utredningsmännen skisserade universitetsbildningen. University of London t. ex. vore av helt annan karaktär och hade bl. a. gemensamt statligt årsanslag, vilket av universitetet fördelades de olika ingående skolorna emellan.

Det ovan redovisade förslaget av år 1953 har hittills icke föranlett någon åtgärd från universitetskanslerns sida.

Under den tid utredningen om ett Stockholms universitet pågått har frågan om bildandet av ett universitet i rikets andra stad nått sin lösning. Redan vid inrättandet av den medicinska högskolan i Göteborg år 1948 övervägdes en samordning med Göteborgs högskola. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1952 föreslog den särskilt tillsatta organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg att nämnda högskola, som alltsedan sin tillblivelse varit rent statlig, skulle sammanslås med Göteborgs högskola, som dittills haft karaktären av privat stiftelse. I det nya lärosätet, som skulle erhålla namnet universitetet i Göteborg, skulle Göteborgs högskola ingå som en filosofisk fakultet och den medicinska högskolan som en medicinsk.

Frågan förelades riksdagen genom propositionen 1953: 122. Kungl. Maj:t följde därvid i allt väsentligt organisationskommitténs förslag, vilket biträdades jämväl av riksdagen. I enlighet härmed trädde från den 1 juli 1954 det nya universitetet i verksamhet.

Utänför universitetsorganisationen i Göteborg stå alltjämt stadens övriga

högskolor, nämligen Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg. Den förra, som sedan år 1937 är en statlig teknisk högskola och lyder under ecklesiastikdepartementet, har särskild styrelse gemensam med tekniska högskolan i Stockholm. Den senare, som grundades år 1923 på enskilt initiativ, åtnjuter numera i väsentlig grad understöd från stat och kommun och lyder under handelsdepartementet.

I detta sammanhang må omnämnas att visst samarbete förekommer mellan Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola i fråga om undervisning i matematik, fysik och teoretisk fysik med mekanik. Beträffande matematikundervisningen innebär samarbetet hittills endast att högskolan har upplåtit undervisningslokaler åt universitetet. I fysik och mekanik däremot anordnar högskolan fr. o. m. hösten 1956 till viss del gemensam undervisning för teknologer och universitetets studenter, varigenom de sistnämnda beräknas få möjlighet att avlägga filosofisk ämbetsexamen med ämneskombinationen matematik—fysik—teoretisk fysik.

Beträffande högskolornas lokalförhållanden har konstaterats en stark splittring och på flera håll påtagliga missförhållanden, förorsakade av otillräckliga och bristfälliga lokaler.

För Stockholms högskolas vidkommande uppgjordes år 1949 en generalplan av professor P. Hedqvist, och en av Kungl. Maj:t den 14 januari 1955 tillkallad utredningsman är f. n. sysselsatt med utarbetandet av en plan för tillgodoseende av högskolans lokalbehov. Någon samlad plan för lösandet av karolinska institutets lokalfrågor finnes icke, men byggnadsstyrelsen arbetar successivt med institutets utbyggnad. För tekniska högskolans byggnadsfrågor är en generalplan godkänd av riksdagen år 1945 och fastställd av Kungl. Maj:t. En särskild av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté handhar utbyggnaden. Från handelshögskolan har upplysts, att formell plan för lokalfrågornas lösning saknas men att frågan om en ny flygel snart kan aktualiseras. Farmaceutiska institutets lokalfråga, som länge varit brännande, har av revisorerna upptagits till behandling under § 29. För skogs- och veterinärhögskolorna föreligger en samlad plan för nybyggnader i 1946 års högskoleutrednings betänkande med förslag angående utbyggnad av lantbruks-, skogs- och veterinärhögskolorna (SOU 1947: 67). Tandläkarhögskolans lokalförhållanden äro mycket bristfälliga, och utredning om nybyggnad pågår sedan längre tid.

Någon gemensam plan för lösande av högskolornas lokalfrågor under beaktande av samtliga högskolors intressen föreligger sålunda icke, och avsaknaden av dylik planering har i flera påtagliga fall fått menliga följder i form av lokalsplittring och olycklig konkurrens om tomter och byggnader mellan olika högskolor.

Revisorerna ha för egen del gjort följande uttalande.

»Den akademiska undervisningen i Stockholm är splittrad på ett stort

antal inbördes helt fristående högskolor. Frågan om en närmare samordning dem emellan till ett Stockholms universitet har vid ett par tillfällen varit uppe till övervägande, utan att detta dock lett till annat resultat än att vederbörande rektorer sammanslutit sig till ett särskilt rektorskonvent för behandling av vissa gemensamma angelägenheter.

Revisorerna, som besökt samtliga här avsedda högskolor och därvid ingående gjort sig underrättade om olika omständigheter av betydelse för bedömning av frågan om ett Stockholms universitet, anse starka skäl tala för att denna fråga nu ånyo prövas. Till en början må erinras om — såsom icke minst framgår av direktiven för 1955 års universitetsutredning — att vårt land uppenbarligen står inför nödvändigheten att genomföra en ganska betydande upprustning av den vetenskapliga forskningen och undervisningen. I detta läge gäller mer än någonsin att tillse, att anvisade medel komma till avsedd nytta och att organisationen av det akademiska arbetet således utformas på sådant sätt, att onödiga kostnader undvikas. Från denna utgångspunkt framstå förhållandena i Stockholm som föga rationella. Den inbördes avvägningen av olika utgiftsbehov försvåras för det första därav, att ifrågavarande högskolor icke sortera under ett och samma departement; icke ens i de fall där högskolorna tillhöra ecklesiastikdepartementets ämbetsområde äro samtliga underställda universitetskanslern. Varje högskola har vidare sin egen administrativa apparat, oaktat de arbetsuppgifter som härutinnan ankomma på de olika högskolorna i stort sett sammanfalla. Beaktas bör därjämte att många av högskolorna förete stark inbördes släktskap även i rent vetenskapligt hänseende. Sålunda kan, för att nämna några exempel, erinras om den nära samhörigheten i fråga om vissa ämnesområden mellan Stockholms högskolas naturvetenskapliga fakultet, karolinska institutet och tekniska högskolan, mellan karolinska institutet, tandläkarhögskolan, farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan samt mellan Stockholms högskolas humanistiska och juridiska fakulteter och handelshögskolan. Någon organiserad form av samverkan på så sätt, att lärarkrafter, föreläsningssalar, laboratorier, apparatur och andra tekniska hjälpmedel, djurstallar, verkstäder m. m. utnyttjas gemensamt, förekommer emellertid knappast. Oberoende av varandra ha likartade institutioner för undervisning och forskning inom vissa läroämnen inrättats på flera håll. Också biblioteksverksamheten är splittrad, även om på detta område ett ökat samarbete vuxit fram under senare år. Ej heller föreligger någon enhetlig plan för högskolornas utbyggnad, uppgjord med beaktande av samtliga högskolors lokalbehov. Ett belysande exempel på de menliga följderna av denna bristande planering har lämnats under § 29. Alla här anförda förhållanden måste enligt revisorernas mening leda till onödiga kostnader i form av dubbelarbete samt mindre effektivt utnyttjande av både personella och materiella resurser. Den nuvarande

splittringen innebär därjämte en viss fara för vetenskaplig isolering, vilket särskilt gäller de minsta högskolorna.

Det motstånd som på sina håll rests mot tanken på ett Stockholms universitet är, enligt det intryck revisorerna erhållit, delvis psykologiskt och emotionellt betingat. Uppenbarligen föreligga dock även stora praktiska svårigheter för denna tankes förverkligande, till icke ringa del sammanhängande med den omständigheten, att många av högskolorna äro belägna på långt avstånd från varandra, vilket försvårar den interna kommunikationen. Problemet kompliceras ytterligare därav, att en del av högskolorna redan nått en sådan storlek, att de åtminstone i vissa hänseenden framstå som naturligt avgränsade organisationsenheter. De olägenheter som berörts i det föregående äro dock så betydande, att avsevärda rationaliseringsvinster — vetenskapligt, pedagogiskt och administrativt — torde stå att vinna genom en närmare samordning av de här ifrågavarande högskolorna i Stockholm. På vad sätt en dylik samordning bör komma till stånd får självfallet bli beroende av särskilda överväganden. Lämpligast synes vara att dessa ta formen av en utredning i sedvanlig ordning, innefattande medverkan av såväl vetenskaplig som organisationsteknisk expertis.

På utredningen bör ankomma att allsidigt belysa förevarande spörsmål och pröva olika utvägar för att nå fram till en mera rationell ordning. Därvid bör bl. a. hänsyn tagas till att den traditionella fakultetsindelningen, sådan den framträder vid universiteten i Uppsala och Lund, numera i många stycken måste betecknas som föråldrad. Tillkomsten av nya vetenskapsgrenar och läroämnen har med andra ord skapat förutsättningar för en ny akademisk organisation. Det synes därför ligga helt i linje med utvecklingen, om ett universitet bildas som vid sidan av traditionella fakulteter inrymmer sådana nybildningar som exempelvis odontologiska och teknologiska fakulteter. Beaktas bör vidare att den nuvarande universitetsorganisationen i övrigt icke till alla delar behöver appliceras på ett Stockholms universitet. Utomlands kan konstateras en klar skillnad i struktur och organisation mellan äldre universitet, särskilt sådana som förlagts till mindre städer, och nyare universitetsbildningar i storstäderna. Dessa moderna storstadsuniversitet äro främst en form för fruktbarande samverkan mellan i övrigt självstyrande organ, och någon fullständig centralisation har icke genomförts. Det förefaller också naturligt att de i ett Stockholms universitet ingående fakulteterna ges en mycket vidsträckt självstyrelse i rent fackmässiga angelägenheter, vilket f. ö. står i överensstämmelse med andan i de nya universitetsstatuterna. I enlighet härmed bör man i universitetets organisation eftersträva smidiga verksamhetsformer för att undvika en omständlig handläggning av ärendena.

Möjligheten att på något sätt infoga naturhistoriska riksmuseet och andra för den vetenskapliga forskningen och undervisningen betydelsefulla museer i en universitetsorganisation av här ifrågavarande slag synes jämväl

böra undersökas. Självfallet bör det vara utredningen obetaget att även pröva frågan, i vad mån speciella förhållanden kunna motivera att viss högskola ställes utanför universitetsbildningen. I detta sammanhang må omnämnas att förslag på sin tid väckts om bildandet av två universitet i Stockholm, av vilka det ena skulle ha medicinsk karaktär och i sig innefatta karolinska institutet, tandläkarhögskolan, farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan.

Särskild uppmärksamhet synes böra ägnas byggnadsfrågorna. Helt oavsett resultatet av en utredning av nu angivet slag lär det behöva få anses föreligga av en generalplan för de stockholmska högskolornas utbyggnad. Därvid bör en sådan lösning eftersträvas, som medför största möjliga lokala koncentration av den nu spridda högskolebebyggelsen. En dylik koncentration är uppenbarligen en viktig förutsättning för att gemensamma institutioner skola kunna inrättas för de läroämnen av ett och samma slag som nu finnas företrädda vid olika högskolor.

Såsom i det föregående berörts har för några år sedan bildats ett Göteborgs universitet genom sammanslagning av förutvarande Göteborgs högskola och medicinska högskolan i Göteborg. Revisorerna, som besökt nämnda universitet liksom Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg, ha inhämtat att erfarenheterna av den ifrågavarande universitetsbildningen varit utslutande goda. Den ovan förutsatta utredningen bör självfallet taga del av dessa erfarenheter. Erinras må i sammanhanget att Chalmers tekniska högskola ställts utanför Göteborgs universitet. Mellan de båda lärosätena har emellertid på vissa punkter etablerats ett fruktbarande samarbete. Detta samarbete skulle otvivelaktigt kunna intensifieras och även andra fördelar kunna uppnås, om Chalmers tekniska högskola anslötes till Göteborgs universitet som en teknologisk fakultet. Understrykas bör emellertid, att ett eventuellt upphörande av de tekniska högskolorna som självständiga organisationsenheter självfallet icke får hindra ett fortsättande och ett utvecklande av det samarbete dem emellan som nu sker genom försorg av de båda högskolornas överstyrelse. Skäl tala också för att handelshögskolan i Göteborg på motsvarande sätt inordnas i universitetet. Det synes vidare lämpligt att den uppkomna tanken på en tredje tandläkarhögskola, förlagd till Göteborg, realiseras genom inrättandet av en odontologisk fakultet vid Göteborgs universitet eller alternativt av en odontologisk sektion inom därvarande medicinska fakultet. Jämväl nu sist angivna spörsmål böra prövas av utredningen.

Slutligen må erinras om att flera av de nu avsedda högskolorna — såväl i Stockholm som i Göteborg — förete stora inbördes olikheter i fråga om sättet för verksamhetens finansiering. Vissa av dem äro sålunda i större eller mindre utsträckning beroende av avkastningen från olika fonder samt bidrag från vederbörande kommuner. Vid övervägandet av frågan om for-

men för den ekonomiska förvaltningen böra därför också nu berörda omständigheter ägnas vederbörlig uppmärksamhet.

Frågan om lämpligaste organisationsform för de vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg synes revisorerna så betydelsefull, att det framstår som synnerligen angeläget att en utredning i ämnet snarast igångsättes.»

Över revisorernas uttalande ha yttranden avgivits av *kanslern för rikets universitet* efter hörande av karolinska institutets lärarkollegium, lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm, rektorsnämnden vid Stockholms högskola samt högskolans styrelse, det större konsistoriet vid universitetet i Göteborg, samt medicinska och filosofiska fakulteterna därstädes, *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* efter hörande av lärarkollegierna vid tekniska högskolan i Stockholm och vid Chalmers tekniska högskola, *styrelsen för veterinärhögskolan* efter hörande av lärarkollegiet vid högskolan, *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* efter hörande av skogshögskolans lärarråd, *direktionen för handelshögskolan i Stockholm* efter hörande av lärarrådet vid högskolan, *styrelsen för handelshögskolan i Göteborg* efter hörande av lärarrådet vid högskolan, *styrelsen för farmaceutiska institutet* efter hörande av lärarkollegiet vid institutet, *byggnadsstyrelsen, statskontoret, statens organisationsnämnd, 1955 års universitetsutredning, djurgårdsnämnden* samt *Stockholms högskolors rektorskonvent* (revisorernas berättelse, del. II, s. 402—456).

Innehållet i berörda yttranden redovisas i det följande i sammandrag, varvid yttrandena grupperats efter ställningstagande till den av revisorerna förordade utredningen.

Tillstyrkande av utredning

Karolinska institutets lärarkollegium. Lämpligt att de av revisorerna framförda synpunkterna och de över dem avgivna remissyttrandena överlämnas till 1955 års universitetsutredning; som underlag borde studeras universitetsorganisationen i några storstäder t. ex. London, Paris, Amsterdam, Berlin och Köpenhamn.

Rektorsnämnden vid Stockholms högskola samt högskolans styrelse. Innan den föreslagna utredningen igångsättes, borde fullföljandet av pågående förhandlingar och utredning rörande Stockholms högskolas organisation och byggnadsfrågor avvaktas. Utredningens direktiv borde därefter ansluta sig till dels de resultat, vartill detta lett, dels ock till de förslag, som vore att förvänta från universitetsutredningen.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm tillstyrker, att en allsidig och förutsättningslös utredning om den lämpligaste organisationsformen för de vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg kommer till stånd. Ett snabbt avgörande av frågan om tandläkarhögskolans i Stockholm framtida ställning, antingen som självständig högskola eller

som odontologisk universitetsfakultet, respektive del av universitetets medicinska fakultet, är oundgängligen nödvändig.

Medicinska fakulteten i Göteborg tillstyrker utredning angående samarbete i första hand på forskningens och undervisningens område och först i andra hand på det förvaltningsorganisatoriska området.

Filosofiska fakulteten i Göteborg är i huvudsak av samma mening.

Det större akademiska konsistoriet i Göteborg tillstyrker utredning.

Kanslern för rikets universitet finner starka skäl för en förutsättningslös utredning; syftet skulle vara att nå för undervisning och forskning rationella och ändamålsenliga lösningar ur såväl samhällsekonomiska som organisatoriska synpunkter. Nödvändigt är att härvid även ta ställning till såväl lokala som centrala förvaltningsorganisatoriska spörsmål, enär dessa i icke oväsentlig mån intimt stå i samband med övriga, de högre lärosätena berörande problem. Utredningen bör också omfatta frågan om en närmare anknytning av tandläkarhögskolan i Malmö till Lunds universitet.

Lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola tillstyrker utredning men förutsätter, att denna utredning, avseende rent administrativa frågor, icke skall inverka fördröjande på högskolans nuvarande och förestående nybyggnadsplaner.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna tillstyrker utredningen. Beträffande tidpunkten för densammans igångsättande framhålles, att då för närvarande för universiteten och högskolorna centrala spörsmål äro föremål för utredning i andra sammanhang bör detta förhållande beaktas vid bestämmandet av tidpunkten för utredningen.

Lärarkollegiet vid veterinärhögskolan tillstyrker en allsidig och förutsättningslös utredning.

Styrelsen för veterinärhögskolan vill inte framställa någon erinran mot att utredningen kommer till stånd.

Skogshögskolans lärarråd tillstyrker utredningen.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut tillstyrker utredningen.

Direktionen för handelshögskolan i Stockholm och högskolans lärarråd tillstyrker utredningen.

Styrelsen för handelshögskolan i Göteborg finner utredningen föga angelägen, men vill likväl icke motsätta sig en dylik utredning på villkor, att den icke kommer att under den tid den pågår utgöra hinder för prövning av styrelsens framställningar om ökning av lärarkåren eller andra utvidgningar och förbättringar.

Styrelsen för farmaceutiska institutet och institutets lärarkollegium tillstyrker en allsidig utredning.

Statens organisationsnämnd tillstyrker utredningen.

Djurgårdsnämnden tillstyrker utredningen och att därvid snarast uppgöres en gemensam plan för lösande av samtliga Stockholms högskolas lokalfrågor och en generalplan för högskolornas utbyggnad.

Stockholms högskolors rektorskonvent finner tidpunkten inne att låta verkställa en utredning om en universitetsbildning i Stockholm. Konventet tillstyrker en allsidig och förutsättningslös utredning, varvid förutsättes samråd med universitetsutredningen. Konventet erinrar om övriga nu pågående utredningar rörande Stockholms högskola m. m. och anser det lämpligt att resultaten avvaktas innan den nu aktuella utredningen påbörjas.

Konventet framhåller, att vid en dylik utredning angående en eventuell universitetsbildning i Stockholm skälig hänsyn bör tagas till de olika högskolornas särprägel och speciella intressen.

Avstyrkande av utredning

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anser att ett universitet snarast bör inrättas i Stockholm men att någon fristående utredning härom — eller beträffande förhållandena i Göteborg — icke för närvarande bör komma till stånd utan att resultatet av 1955 års universitetsutredning bör avvaktas.

Lärarrådet vid handelshögskolan i Göteborg finner inga omständigheter förebragta, som motivera en ny utredning för högskolans del och ser helst att verksamheten under de närmaste åren får bedrivas ostörd av ytterligare vittsyftande utredningar.

Statskontoret framhåller, att de av revisorerna berörda frågekomplexen åtminstone till större delen redan äro föremål för utredning (1955 års universitetsutredning, 1955 års utredning om fortsatt upprustning av Stockholms högskola, 1956 års utredning rörande högskolans framtida ställning, innefattande förhandlingar rörande statens, Stockholms stads och högskolans framtida inbördes förhållanden i ekonomiskt och organisatoriskt avseende). (Jfr även statsrevisorernas under § 1 begärda utredning angående departementsindelningen, vilken berör veterinärhögskolan, skogshögskolan och handelshögskolorna.) Närmast på grund av direktiven för universitetsutredningen kan statskontoret icke tillstyrka tillsättandet av en kommitté i det av revisorerna angivna syftet.

1955 års universitetsutredning. Utredningen har att enligt sina direktiv helt förutsättningslöst ta upp frågan om universitets- och högskoleväsendets organisatoriska uppbyggnad och administrativa struktur i hela dess vidd. Med hänsyn härtill och då för närvarande flera utredningar pågå (jfr ovan statskontorets yttrande), vilka på sina arbetsprogram helt eller delvis ha de frågor som revisorerna begärt en särskild utredning om, synes det ej vara motiverat att tillsätta den av revisorerna påyrkade särskilda utredningen.

Utän bestämt ståndpunktstagande till frågan om tillsättandet av en utredning.

Byggnadsstyrelsen. För en lokal samordning av de olika högskolorna i Stockholm saknas såväl praktiska som ekonomiska förutsättningar. Detta utesluter dock icke att olika möjligheter till lösning av lokalfrågorna bättre kunde överblickas om högskolorna i större utsträckning vore administrativt samordnade.

Om en koncentration av nybyggelsen kunde genomföras till tre områden — Norrbacka, Frescati och området för tekniska högskolan — bör en bättre samordning i vad avser undervisning och forskning erhållas. Vidare skulle man få ökade möjligheter att i fråga om högskolorna och andra institutioner samordna närbesläktade arbetsuppgifter.

För Göteborgs universitet har upprättats ett preliminärt förslag till generalplan. För Chalmers tekniska högskola har byggnadsstyrelsen nyligen fått Kungl. Maj:ts uppdrag att upprätta en sådan plan. Enligt nu föreliggande

planer kommer bebyggelsen för den högre undervisningen i Göteborg att koncentreras till tre områden.

Åtskilliga av de frågor som berörts av statsrevisorerna kunna bättre överblickas när resultatet av universitetsutredningen föreligger. Beräkningen av antalet studerande, för vilket universitet och högskolor behöva utbyggas, kommer att få en avgörande betydelse för det fortsatta utredningsarbetet.

Farmaceutiska institutets lokalfråga

Av revisorernas under angivna rubrik lämnade redogörelse inhämtas bland annat följande.

Farmaceutiska institutets nuvarande lokaler äro inrymda i tre olika fastigheter i Stockholm. En byggnad inom kvarteret Vega vid Kungstensgatan disponeras sålunda helt av institutet. Vidare utnyttjas inom samma kvarter vissa andra lokaler, belägna i den nybyggnad som nyligen uppförts för Stockholms högskolas zootomiska institut. Slutligen har institutet från den 1 juli innevarande år erhållit dispositionsrätt till vissa lokaler inom den byggnad statens farmaceutiska laboratorium förfogar över i norrbackaområdet. I samma fastighet har också inrymts statens rättskemiska laboratorium, varjämte tandläkarhögskolan i Stockholm fått sig anvisad vissa lokaler där.

Lokalerna i byggnaden vid Kungstensgatan

Fram till slutet av år 1955 disponerade farmaceutiska institutet icke några andra lokaler än dem i fastigheten vid Kungstensgatan, där huvuddelen av institutet alltjämt är inrymd. Lokalerna togos i anspråk år 1923 efter att dessförinnan ha utnyttjats av tekniska högskolans avdelning för kemisk teknologi. I farmaceututbildningssakkunnigas år 1948 framlagda betänkande har lämnats redogörelse för de närmare omständigheterna vid institutets övertagande av fastigheten i fråga (SOU 1948: 46, s. 183 f.).

De sakkunniga uttalade beträffande lokalernas skick vid tidpunkten för betänkandets avgivande år 1948, att de för undervisningen avsedda utrymмена vore alldeles otillräckliga och mycket bristfälliga. De ansågos icke svara ens mot lågt ställda fordringar. För forskningen saknades praktiskt taget helt lokaler.

Byggnadsstyrelsen har i underdånig skrivelse den 31 augusti 1955 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka ett investeringsanslag av 700 000 kronor för en första etapp av ett byggnadsarbete, som skulle sätta institutets byggnad i bättre stånd. Enär byggnadsstyrelsens skrivelse icke föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida, har styrelsen i underdånig skrivelse den 31 augusti 1956 upprepat sin framställning, varvid bland annat följande anförts.

I fråga om farmaceutiska institutets byggnad får styrelsen framhålla, att dess tillstånd numera är så dåligt, att ett uppskov med istandsättningsåtgärder icke längre är försvarligt. I särskilt dåligt skick är samtliga installationer. Till ventilationssystemet hörande å vinden belägna trummor, som icke uppfyller gällande bestämmelser, har utdömts av vederbörande brandmyndigheter. Förhållandena får allmänt anses vara sådana, att en renovering snarast bör utföras, om undervisningen inom byggnaden fortsättningsvis skall kunna nöjaktigt upprätthållas.

I skrivelsen har vidare meddelats, att byggnadskostnaderna nu finge beräknas ha stigit med 5 procent, varför medelsbehovet skulle överstiga 1,6 miljoner kronor.

Lokalerna i nybyggnaden för Stockholms högskolas zootomiska institut

I propositionen nr 137 till 1952 års riksdag förordade departementschefen att vissa utrymmen inom en föreslagen nybyggnad för Stockholms högskolas zootomiska institut skulle upplåtas åt farmaceutiska institutet. Riksdagen beslöt i enlighet med departementschefens förslag. Sedan den ifrågasvarande byggnaden färdigställdes vid årsskiftet 1955—1956, har farmaceutiska institutet fått taga i anspråk omkring 630 m² i suterrängvåningen och en del av bottenvåningen. De nya lokalerna utnyttjas för institutets bibliotek, för den mikrobiologiska avdelningen samt för en del av avdelningen för oorganisk och fysikalisk kemi. Lokalerna anses vara av god standard, ehuru de för sitt ändamål äro förhållandevis trånga. Särskilt gäller detta i fråga om biblioteket, vilket — trots att tillgängliga utrymmen utnyttjats effektivt genom att s. k. compactushyllor anskaffats — icke anses kunna tåla någon längre tids accession.

Lokalerna i statens farmaceutiska laboratorium

Vid farmaceutiska institutet har från och med den 1 juli 1956 inrättats en professur i farmakodynamik och toxikologi. Innehavaren av professuren skall tillika vara föreståndare för den biologiska avdelningen vid statens farmaceutiska laboratorium. Till denna avdelning skall farmaceutiska institutets undervisning och forskning inom ämnesområdet vara förlagda. De nya lokaler som på detta sätt tillförts institutet anses vara av utmärkt beskaffenhet.

Förslag om nybyggnad

I sitt förut omnämnda betänkande av år 1948 framlade farmaceututbildningssakkunniga ett förslag till nybyggnad för farmaceutiska institutet. De sakkunniga ha i betänkandet lämnat en närmare redogörelse för nybyggnadsförslaget. Här må endast omnämnas, att de föreslagna nya lokalerna skulle inrymma en nyttig golvyta av omkring 7 700 m². Institutet disponerade vid tidpunkten för förslaget avlämnande endast 2 000 m². Projektet var kostnadsberäknat till 5,7 miljoner kronor.

Farmaceututbildningssakkunnigas förslag, vilket såväl beträffande nybyggnaden som i fråga om organisatoriska åtgärder tillstyrktes av flertalet remissinstanser, föranledde emellertid icke någon proposition till riksdagen. Härtill torde i främsta rummet statsfinansiella skäl ha bidragit. Kungl. Maj:t uppdrog dock genom beslut den 15 juli 1949 åt styrelsen för farmaceutiska institutet att i samråd med byggnadsstyrelsen skyndsamt utreda dels huruvida tillräckliga lokaler för ett partiellt genomförande av den av farmaceututbildningssakkunniga föreslagna organisationen kunde erhållas genom provisoriska åtgärder, dels i vad mån härigenom särskilt angelägna reformer kunde genomföras beträffande utbildningen vid institutet. Den 9 december 1949 överlämnade styrelsen för farmaceutiska institutet till Kungl. Maj:t utredning och förslag i ämnet. I byggnadsfrågan föreslogs därvid, att institutets byggnad skulle delvis ombyggas, att det elektriska ledningsnätet skulle förnyas och att vissa omdispositioner av utrymmen skulle ske. Arbetena, som voro kostnadsberäknade till 700 000 kronor enligt 1949 års prisnivå, kommo icke till utförande. I stället erhöles, såsom tidigare nämnts, det erforderliga lokaltillskottet inom nybyggnaden för Stockholms högskolas zootomiska institut.

Revisorerna ha för egen del gjort följande uttalande.

»Farmaceutiska institutet disponerar för närvarande lokaler på flera olika ställen i Stockholm. Huvuddelen av institutet är dock allttjämt inrymd i den byggnad som fram till år 1923 utnyttjades av tekniska högskolans avdelning för kemisk teknologi. Vid institutets förflyttning till nämnda byggnad förutsattes från statsmakternas sida, att anordningen skulle betraktas som allenast ett provisorium, som på intet sätt borde föregripa eller försvåra den disposition av det ifrågavarande tomtområdet i dess helhet, vilken förr eller senare måste komma till stånd. Det framhölls vidare, att inflyttningen ej heller borde medföra andra ändringar i avseende å själva lokalerna än dem, som betingades av förflyttningens provisoriska karaktär, samt ej heller sådana dispositioner som till äventyrs kunde hindra byggnadens framtida användande för andra ändamål.

Under de senaste åren ha vissa reparations- och installationsarbeten utförts inom farmaceutiska institutets ifrågavarande byggnad, vilket dock icke hindrar att underhållet av densamma måste anses vara starkt eftersatt. Vid besök ha revisorerna också kunnat konstatera att byggnaden — särskilt med hänsyn till arten av den vid institutet bedrivna forskningen och undervisningen — företer stora bristfälligheter i olika avseenden. Byggnadsstyrelsen har för sin del förklarat lokalförhållandena vara sådana, att de äventyra ett upprätthållande av institutets verksamhet. Förevarande spörsmål måste även bedömas mot bakgrunden av att rådande brist på apotekare gör en ökning av institutets examinationskapacitet önskvärd. Den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet har därjämte medfört behov av en intensifierad forskning vid institutet och en ytterligare rationalisering av

utbildningen. De begränsade och otidsenliga lokalutrymmena ställa emellertid hinder i vägen för att tillgodose dessa krav.

Såsom tidigare omnämnts har byggnadsstyrelsen nyligen äskat särskilda medel för vissa iståndsättningsarbeten vid institutet, till stor del avseende installationer av olika slag och kostnadsberäknade till drygt 1,6 miljon kronor. Enligt vad revisorerna inhämtat skulle dock genom ett förverkligande av detta projekt institutets byggnadsfråga icke slutligt vara löst utan behovet av mera ändamålsenliga lokaler alltjämt kvarstå. Därtill kommer att det för Stockholms högskola framstår som angeläget att få förvärva den ifrågavarande byggnaden, som har ett i förhållande till högskolans lokalutrymmen i övrigt gynnsamt läge. Skulle ett sådant förvärv framdeles komma till stånd, finge de nu i byggnaden planerade installationerna i stor utsträckning avlägsnas, då de nämligen därefter icke kunde komma till avsedd användning.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter finna revisorerna det i hög grad tveksamt om en investering av förevarande slag, vilken kan väntas snabbt förlora i värde, bör genomföras. För farmaceutiska institutets lokalfråga synes i stället böra eftersträvas en annan och mera definitiv lösning. I detta sammanhang må erinras om hurusom ett organisatoriskt och lokalmässigt samarbete mellan institutet och statens farmaceutiska laboratorium nyligen kommit till stånd. Stora fördelar, icke minst ekonomiska, ha vunnits genom att institutets nya professur i farmakodynamik och toxikologi anordnats så, att den biologiska avdelningen vid nämnda laboratorium tillika blivit institutets avdelning för professurens ämnesområde. Revisorerna vilja ifrågasätta, huruvida icke ytterligare fördelar skulle kunna uppnås genom att det inledda samarbetet vidgades. Talrika beröringspunkter finnas sålunda mellan den biologiska avdelningen vid laboratoriet och farmaceutiska institutet — jämväl laboratoriets övriga verksamhet ligger helt inom ramen för institutets intressesfär. Liknande skäl som motiverat etablerandet av det nu genomförda samarbetet skulle därför kunna åberopas som stöd för ett vidgat samgående mellan de båda statliga farmaceutiska organen. Det synes därvid naturligt att också farmaceutiska institutets lokalfråga sammankopplas med laboratoriets lokalmässiga förhållanden.

Statens farmaceutiska laboratorium är, som tidigare omnämnts, inrymt i en nyuppförd fastighet inom norrbackaområdet. I byggnaden har förlagts jämväl statens rättskemiska laboratorium, varjämte tandläkarhögskolan i Stockholm provisoriskt disponerar vissa lokaler där. Enligt vad revisorerna inhämtat föreligga möjligheter till en omfattande tillbyggnad av fastigheten. Redan genom en sådan tillbyggnad skulle måhända tillräckliga utrymmen kunna skapas för farmaceutiska institutet. Stora lokalmässiga besparingar torde nämligen kunna göras genom sambruk av åtskilliga lokaler.

Revisorerna äro medvetna om att det i nuvarande läge på byggnadsmarknaden svårligen låter sig göra att på kort tid uppföra nya lokaler för

hela farmaceutiska institutet. Vid en lokalmässig anknytning till statens farmaceutiska laboratorium torde detta ej heller vara nödvändigt. Framhållas må dessutom, att en sådan anknytning med stor fördel kan ske successivt.

Under § 28 ha revisorerna bland annat uttalat sig för en utredning om förutsättningarna för en närmare samordning mellan de vetenskapliga högskolorna i Stockholm. En dylik utredning, vilken skulle komma att beröra jämväl farmaceutiska institutet, kan emellertid väntas bli relativt tidskrävande. Med hänsyn härtill och då, å ena sidan, institutets byggnadsfråga påkallar en snar lösning och, å andra sidan, ett eventuellt samgående mellan institutet och farmaceutiska laboratoriet icke torde påverka den större frågan om ett Stockholms universitet, synes det revisorerna motiverat att i förevarande sammanhang behandlade spörsmål göras till föremål för en speciell snabbutredning. Skulle som resultat därav framkomma förslag om att farmaceutiska institutet och farmaceutiska laboratoriet böra knytas närmare varandra såväl organisatoriskt som lokalmässigt, synes en plan samtidigt böra utarbetas för projektets successiva förverkligande under beaktande av jämväl övriga högskolors byggnadsproblem.»

Över revisorernas uttalande ha yttranden avgivits av *styrelsen för farmaceutiska institutet, byggnadsstyrelsen, rektorsnämnden vid Stockholms högskola och högskolans styrelse, statens farmaceutiska laboratorium samt djurgårdsnämnden*. (Revisorernas berättelse, del II, s. 456—463.)

Innehållet i yttrandena redovisas i det följande i sammandrag.

Styrelsen för farmaceutiska institutet framhåller, att institutet för närvarande har möjlighet att ta emot 40 apotekarstuderande och 120 receptariestuderande årligen. Med hänsyn till föreliggande svåra brist på farmaceutiskt utbildad personal bör institutet beredas möjlighet att mottaga 80 apotekarstuderande årligen under en 10-årsperiod och 180 receptariestuderande årligen under en 5-årsperiod. Styrelsen finner det synnerligen brådskande att en utredning kommer till stånd för att få klarlagt, hur institutets examinationskapacitet snarast skall kunna ökas. Den av revisorerna förordade snabbutredningen angående lokalfrågan bör jämväl innefatta de övriga spörsmål som sammanhånga med institutets nuvarande otillräckliga resurser för att fylla sin uppgift.

Byggnadsstyrelsen erinrar om att fråga väckts i olika sammanhang om en förflyttning av institutet till Uppsala eller till Göteborg.

Om institutet anses böra ligga kvar i Stockholmsområdet kan man diskutera följande alternativ: 1) anknytning till Stockholms högskola, 2) anknytning till ett eventuellt framtida stockholmsuniversitet och då närmast den kemiska institutionen, 3) anknytning till karolinska institutet, 4) anknytning till statens farmaceutiska laboratorium.

Det är angeläget att, innan byggnadsfrågan blir aktuell, från statsmakternas sida ställning i princip toges till frågan om institutets lokalisering och dess administrativa anknytning till annan högre undervisning och vetenskaplig verksamhet. En upprustning av de nuvarande lokalerna före-

griper icke en slutlig lösning; styrelsen räknar med att tills vidare hålla ovannämnda möjligheter öppna för en framtida lösning av lokalfrågan.

Rektorsnämnden vid Stockholms högskola och högskolans styrelse framhålla, att om den av revisorerna förordade snabbutredningen kommer till stånd bör jämsides därmed det pågående utredningsarbetet rörande högskolans lokalfrågor även inriktas på huru det efter rivning av institutets byggnad frigjorda tomtutrymmet lämpligast bör utnyttjas för förverkligande av det aktuella byggnadsprogrammet för högskolan.

Statens farmaceutiska laboratorium förordar utredningen och att därvid bland annat bör beaktas möjligheterna att förlägga eventuella nybyggnader till farmaceutiska laboratoriets närhet och att utvidga det vetenskapliga samarbetet mellan institutet och laboratoriet.

Djurgårdsnämnden har intet att erinra mot utredningen.

Utskottet

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha revisorerna ansett det synnerligen angeläget att en utredning snarast igångsattes rörande frågan om den lämpligaste organisationsformen för de vetenskapliga högskolorna i Stockholm och Göteborg. Vidare ha revisorerna förordat en speciell snabbutredning angående farmaceutiska institutets lokalfråga och därmed sammanhängande spörsmål.

Utskottet vill till en början erinra om att beträffande Stockholms högskola utredningar för närvarande pågå dels rörande fortsatt upprustning av högskolan och i samband därmed behandling av spörsmålet huruvida icke ett närmare samgående mellan vissa delar av naturhistoriska riksmuseet och motsvarande institutioner inom högskolan skulle kunna anvisa möjligheter att minska det inom högskolan framträdande utrymmesbehovet och därav betingade nybyggnader m. m., dels ock rörande högskolans framtida ställning, innefattande förhandlingar angående statens, Stockholms stads och högskolans inbördes förhållanden i ekonomiskt och organisatoriskt avseende (Stockholms högskolas förhandlingskommitté).

Vidare torde böra erinras om att 1955 års universitetsutredning enligt de för utredningen givna direktiven har att helt förutsättningslöst taga upp frågan om universitetens organisatoriska uppbyggnad och administrativa struktur. I direktiven framhålls även att universitetsutredningen bör i detalj inventera universitetens och högskolornas lokalbehov och upplägga ett långsiktigt investeringsprogram. I detta avseende förutsattes samarbete med byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen har i sitt ovannämnda yttrande framhållit, att såväl praktiska som ekonomiska förutsättningar saknades i Stockholm för en lokal samordning av de där förefintliga särskilda högskolorna, vilket dock icke uteslöte att olika möjligheter till en lösning av lokalfrågorna bättre kunde överblickas om högskolorna i större utsträckning vore administrativt samordnade. Enligt byggnadsstyrelsen skulle en bättre samordning i vad

avsåge undervisning och forskning erhållas om en koncentration av nybebyggelsen kunde genomföras till tre områden, Norrbacka, Frescati och området för tekniska högskolan i Stockholm. Byggnadsstyrelsen har vidare upplyst, att för Göteborgs universitet upprättats ett preliminärt förslag till generalplan samt att styrelsen nyligen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att uppgöra en dylik plan för Chalmers tekniska högskola. Enligt nu föreliggande planer komme bebyggelsen i Göteborg att i huvudsak koncentreras till tre områden — vid Renströmska parken, Gibraltar och ett område på motsatta sidan Guldhedsgatan i förhållande till Sahlgrenska sjukhuset.

Universitetsutredningen har den 29 juni 1957 avgivit sitt första betänkande (SOU 1957: 24), vilket omfattar den akademiska undervisningen och forskarrekruteringen. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

Beträffande byggnadsfrågorna har utredningen i betänkandet meddelat, att utredningen ägnade dessa spörsmål stor uppmärksamhet och att utredningen bedreve sitt arbete rörande investeringarnas omfattning och fördelning på skilda fakulteter och högskolor i nära samarbete med byggnadsstyrelsen och med utredningen angående fortsatt upprustning av Stockholms högskola. Några slutliga förslag beträffande högskolans byggnadsproblem ha ännu icke avgivits av sistnämnda utredning och icke heller av utredningen rörande högskolans framtida ställning.

Såvitt utskottet kan finna synas de av revisorerna berörda frågekomplexen i stort sett falla inom det universitetsutredningen givna uppdraget. Universitetsutredningen har också i sitt remissyttrande understrukit detta och samtidigt erinrat om de två andra i det föregående omförmälda utredningarna, som på sina arbetsprogram helt eller delvis hade till bedömande de frågor revisorerna ansett böra bli föremål för särskild utredning. Utskottet är ense med universitetsutredningen därom att det bör ankomma på denna att till prövning upptaga de av revisorerna angivna spörsmålen i den mån dessa icke skola behandlas av de två andra utredningarna eller av dessa i samråd med universitetsutredningen. Utskottet vill emellertid framhålla, att särskilt de frågor, som beröra de organisatoriska problemen beträffande högskolorna i Stockholm samt nybebyggelsen för dessa högskolor, uppenbarligen torde kräva ett snabbt principiellt avgörande, så att på detsamma grundade konkreta förslag kunna utformas och föreläggas riksdagen för prövning och avgörande. Beträffande nybebyggelsen synes det enligt utskottets mening som om genom den av byggnadsstyrelsen angivna koncentrationen till tre områden mycket väsentliga praktiska och organisatoriska fördelar skulle kunna ernås. En förläggning av tandläkarhögskolan och farmaceutiska institutet till Norrbackaområdet skulle giva dessa lärosäten en eftersträvansvärd nära lokal anknytning till karolinska institutet. Utskottet delar revisorernas uppfattning om att farmaceutiska institutets byggnadsfråga påkallar en snar lösning, men vill även betona

det nödläge, vari tandläkarhögskolan i Stockholm för närvarande i lokal-avseende befinner sig.

Revisorerna ha framhållit, att en utredning angående en samordning mellan de vetenskapliga högskolorna i Stockholm kan väntas bli relativt tidskrävande. Utskottet får emellertid för sin del framhålla, att en utredning rörande en samordning mellan karolinska institutet, tandläkarhögskolan och farmaceutiska institutet säkerligen icke skulle behöva taga alltför lång tid i anspråk. Enligt utskottets mening förefaller det som om en dylik samordning skulle kunna erbjuda en rationell och ändamålsenlig lösning av en del av de problem, varom här är fråga. Anmärkas må, att — enligt vad utskottet har sig bekant — en samordning av sekreterargöromålen vid karolinska institutet och tandläkarhögskolan för närvarande kommit till stånd och att kanslern för rikets universitet i framställning till Kungl. Maj:t den 21 oktober 1957 föreslagit att den administrativa organisationen i denna del för dessa två lärosäten även för framtiden får en dylik uppbyggnad. Utskottet förordar, att den av utskottet angivna samordningsfrågan beträffande karolinska institutet, tandläkarhögskolan och farmaceutiska institutet skyndsamt upptages till särskild prövning av universitetsutredningen, som för detta ändamål torde böra förstärkas med den expertis, som för ändamålet kan befinnas erforderlig.

I detta sammanhang vill utskottet även framhålla, att utskottet funnit starka skäl tala för att utredning jämväl snarast bör verkställas rörande en närmare anknytning av tandläkarhögskolan i Malmö till Lund universitet.

Under åberopande av vad sålunda anförts anser utskottet, att revisorernas i ovannämnda paragrafer framställda förslag icke må till någon annan riksdagens åtgärd föranleda än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet anför.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i anledning av vad riksdagens revisorer i §§ 28 och 29 av sin berättelse över den år 1956 av dem verkställda granskningen angående statsverket giva till känna vad utskottet anför.

Stockholm den 26 november 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Näsström, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Sunne, Söderberg, Jacobsson och Mårtensson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Rubbestad, Widén, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, fröken Olsson, herr Almgren, fröken Karlsson, fröken Vinge och herr Helén.